

ΠΡΑΚΤΙΚΑ
ΚΑΤΑΛΗΚΤΗΡΙΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣ

Ἡ καταληκτικὴ συνεδρία ἔλαβε χώραν συμφώνως πρὸς τὸ πρόγραμμα εἰς Χανὰ τὴν 28ην Σεπτεμβρίου 1961, ἡμέραν Πέμπτην καὶ ὥρας 12.30' – 14.00', ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ κινηματοθεάτρου « Ἀπόλλων ». Κατ' αὐτὴν ἐγένοντο αἱ κατωτέρω προσφωνήσεις, ἀκολούθως δὲ ἀνεκοινώθησαν καὶ ἐνεκρίθησαν αἱ ἐν συνεχείᾳ δημοσιευόμεναι ἀποφάσεις, προτάσεις καὶ εἰσαί.

Π Ρ Ο Σ Φ Ω Ν Η Σ Ι Σ

ΤΟΥ ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΔΩΝΙΑΣ κ. κ. ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ

Κύριε Πρόεδρε, Κύριοι Σύεδροι,

Ἡ Ἱερὰ Ἐπισκοπὴ Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου ὑποδέχεται Ὑμᾶς μετὰ χαρᾶς καὶ ἀγαλλιᾶσεως καὶ προσφωνεῖ Ὑμῖν τὸ Ἐθαγγελικὸν Χαίρε! Αἱ κορυφαὶ τῆς Ἐπιστήμης, ὀτρηροὶ ἐργάται τῶν Γραμμάτων, τέκνα τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς, Ἕλληνες καὶ Κρηῖτες, ἀσχολούμενοι περὶ τὰ προβλήματα τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῆς Κρήτης καὶ τοῦ περὶ αὐτὴν χώρου, σκαπανεῖς τῆς ἐρεύνης ἀνιστῶντες χαμένους κόσμους, συνεκεντρώθητε εἰς τὴν Κρήτην διὰ ν' ἀνακοινώσητε τὰ πορίσματα τῶν μελετῶν Σας καὶ τῶν ἀνασκαφῶν Σας, τὰς σκέψεις Σας, τὰ προβλήματα τὰ ὅποια Σᾶς ἀπασχολοῦν, τὰ σχέδιά Σας.

Μεταξὺ τῶν ἀνακοινώσεών Σας ἰδιάζουσιν θέσιν κατέλαβον αἱ ὁμιλίαι καὶ ἐργασίαι διὰ τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν τῆς Κρήτης, τὴν ἰδρυθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν καὶ τὸ πρῶτον ποιμανθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Τίτου. Ἡ ἱστορία τῆς Κρητικῆς Ἐκκλησίας, οἱ θεσμοὶ τῆς, οἱ ζωγράφοι τῆς, τὰ χειρόγραφα τῆς, αἱ μοναὶ τῆς, τὰ κειμήλιά τῆς ἦσαν ἀντικείμενον πολλῶν ἀνακοινώσεών Σας.

Ὡς ἐκ τούτου Σᾶς εἴμεθα εὐγνώμονες.

Κατὰ τὰς ἡμέρας μας, πονηρὰς καὶ ἐπικινδύνους, καθολικὸν αἷτημα τῶν Χριστιανικῶν Λαῶν εἶναι ἡ ἐνότις τῆς πνευματικῆς προσπάθειας. Ἐως οὗτο ἔλθῃ ἡ εὐλογημένη ἐκείνη ὥρα τῆς ἐπιτεύξεως τῆς ἐνότιτος, πᾶσα πνευματικὴ συνεστίασις καὶ σύμπραξις εἶναι εὐπρόσδεκτος, ὡς θεμελιούσα τὴν ποθητὴν συνεργασίαν καὶ ἀδελφότητα. Δι' αὐτὸ, πέραν τῆς ἐπιστημονικῆς σημασίας τοῦ Συνεδρίου, ἡ Ἐκκλησία βλέπει καὶ τὴν Χριστιανικὴν συναδέλφωσιν τῶν ἐπιστημόνων. Τοιαύτην εὐκαιρίαν παρέσχεν εἰς ἡμᾶς ἡ Κρήτη καὶ τὸ Ἀ' Διεθνὲς Κρη-

τολογικὸν Συνέδριον, τὸ ἔργον τοῦ ὁποίου ἐπευλογοῦμεν ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ τῆς ἀληθείας. Καλῶς ὠρίσατε !

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ
ΤΟΥ ΔΗΜΑΡΧΟΥ ΧΑΝΙΩΝ κ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΣΚΟΥΛΑ

Κύριε Πρόεδρε, Κύριοι Σύεδροι,

Ὁ Δῆμος τῆς ἀρχαίας πόλεως Κυδωνίας, τῶν σημερινῶν Χανίων, ὑποδέχεται Ὑμᾶς μετὰ χαρᾶς καὶ αἰσθημάτων εὐγνωμοσύνης, διὰ τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον ἐπετελέσατε ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ πολιτισμοῦ διὰ τοῦ Ἀ΄ Διεθνoῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου.

Ἔχω τὴν τιμὴν, ἐπὶ παρουσία τῶν Ἀρχῶν καὶ τῆς πόλεως, νὰ χαιρετίσω ἐνθέρμως Ὑμᾶς καὶ νὰ εὐχαριστήσω διὰ τοὺς κόπους, εἰς τοὺς ὁποίους ὑπεβλήθητε, διὰ νὰ προσέλθῃτε εἰς τὴν νοτιωτάτην αὐτὴν ἐσχατιὰν τῆς Εὐρώπης καὶ τὴν κλεῖδα τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου, ἣ ὁποία ἀπὸ τῆς χαρφυγῆς τῆς ἱστορίας διεδραμάτισε σημαντικώτατον ρόλον εἰς τὰ ἀνθρώπινα πράγματα.

Πέντε χιλιετηρίδων συνεχῆς πολιτισμός, ἰσόχρονος ἀγῶν πρὸς συντήρησιν τῆς Ἐλευθερίας.

Ἡ Χώρα εἰς τὴν ὁποίαν ἐθαλασσοκράτησεν ὁ Μίνως, ἐβασίλευσεν ὁ Ἰδομενεύς, ἀπένευμε δικαιοσύνην ὁ Ραδάμανθυς, ἐναυμάχησεν ὁ Νέεαρχος, ἐπολέμησαν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ὁ Λασθένης καὶ ὁ Πανάριος, ἱεράρχησεν ὁ Ἀπόστολος Τίτος, ἐγεννήθησαν καὶ εἰργάσθησαν ὁ Βιτσέντζος Κορνάρος, ὁ Γεώργιος Χορτάτζης, ὁ Μιχαὴλ Δαμασκηνός, ὁ Δομήνικος Θεοτοκόπουλος, ὁ Μᾶρκος Μουσοῦρος, ὁ Μάξιμος Μαργούνης, ὁ Μελέτιος Πηγᾶς.

Ἡ Κρήτη ἣ ὁποία ἀνέδειξε μέγαν ἱερομάρτυρα τὸν Κύριλλον Λούκαριν καὶ μέγαν πολιτικὸν τὸν Ἐλευθέριον Βενιζέλον, ἑκατοντάδας ἀγωνιστῶν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς αὐτῆς, μίγμα ἀνδρείας καὶ σοφίας, κοίτις θρησκειῶν, πατρίς τοῦ Κρηταγενοῦς Διδὸς καὶ τοῦ Ἐπιμενίδου, δεχθεῖσα τὸ κήρυγμα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, λατρεύσασα τὴν ἐλευθερίαν ὑπὲρ πᾶσαν Θεὰν τῶν ὄφρων ἢ Βριτόμαρτιν Ἀρτέμιδα, ἣ χώρα τῆς φιλοξενίας καὶ τῆς τηρήσεως τῶν ὠραίων καὶ ἀγνῶν παραδόσεων, φροντίς, μέριμνα καὶ ἀνάπαυσις τῶν μελετῶν Σας, Σᾶς καλοσφρίζει. Καὶ δι' ἐμοῦ σᾶς εὐχαριστεῖ δι' ὅσα εὐγενῆ καὶ μεγάλα πράττετε εἰς τὸν τομέα τῶν γραμμάτων δι' αὐτὴν. Καὶ Σᾶς καλεῖ νὰ ἀγαπήσετε αὐτὴν καὶ τὸν Λαόν της.

Ὁ Δῆμος Χανίων ἔχει τὴν τιμὴν νὰ Σᾶς παρακαλέσῃ, ὅπως δεχθῆτε τὴν πρόσκλησίν του μετὰ πενταετίαν, διὰ τὸ δεῦτερον Διεθνὲς

Κρητολογικὸν Συνέδριον, πρὸς ἑορτασμὸν τῆς μεγάλης τριετοῦς Ἐπαναστάσεως τῆς Κρήτης 1866 - 1869, τῆς ὁποίας τότε θὰ συμπληρωθῆ ἑκατονταετηρίς.

Βεβαίως ἡ σχετικὴ μέρμνα θὰ ἀνήκη εἰς τὰ Φιλολογικὰ Σωματεῖα τῆς Νήσου, τὴν ἐν Ἡρακλείῳ Ἐταιρίαν Κρητικῶν Ἱστορικῶν Μελετῶν καὶ τὸν Φιλολογικὸν Σύλλογον «Χρυσόστομον», τὰ ὁποῖα εὐχαριστοῦμεν δι' ὅσα ἐπετέλεσαν κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας.

Ἄλλ' ἡ πόλις μας ἐλπίζει ὅτι, Θεοῦ χορηγοῦντος Εἰρηνην, θὰ εἶναι εἰς θέσιν ἀνετώτερον τότε νὰ δεχθῆ Ἑμᾶς καὶ νὰ ἐπιδείξῃ τὰ πνευματικὰ τῆς Ἰδρύματα ἀποτελεσμένα.

Εἶθε ὁ Θεὸς νὰ χαρίξῃ εἰς Ἑμᾶς, τὰς οἰκογενείας Ἑμῶν καὶ τὰ Ἔθνη Ἑμῶν Εἰρηνην καὶ Εὐτυχίαν καὶ φωτισμὸν γνώσεως πρὸς μελέτην καὶ ὄφελος τῆς ἀνθρωπότητος ὅλης καὶ τῆς Κρήτης, ἡ ὁποία καὶ ἄλιν σᾶς εὐχεται δύναμιν καὶ καλὴν ἐργασίαν, καὶ δὲν ζητεῖ ἀπὸ Σᾶς τίποτε ἄλλο εἰμὴ νὰ ἐνθυμησθε μὲ ἀγάπην καὶ αὐτὴν καὶ τὸν ἡρωϊκὸν Λαόν τῆς.

Π Ρ Ο Σ Φ Ω Ν Η Σ Ι Σ

ΤΟΥ κ. ΜΙΧΑΗΛ ΜΠΟΤΩΝΑΚΗ, ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΕΟΡΤΑΣΜΟΥ ΧΙΛΙΕΤΗΡΙΑΟΣ ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ

Σεβασμιώτατοι, Θεοφιλέστατοι, Κυρίαὶ καὶ Κύριοι,

Ἐκ μέρους τοῦ «Χρυσοστόμου» καὶ τῶν ἄλλων πνευματικῶν συλλόγων τῆς πόλεως σᾶς ἀπευθύνω θερμὸν καὶ ἐγκάρδιον χαιρετισμόν.

Αἱ ἐπιδοκμασίαι μὲ τὰς ὁποίας ἀπεδέχθητε τὴν πρότασιν τοῦ πρώτου δημότου τῆς πόλεως μας, τοῦ Δημάρχου μας κ. Σκουλά, ὡς καὶ τοῦ διακεκριμένου Προέδρου τοῦ Συνεδρίου, ὁ ὁποῖος κατ' ἀγαθὴν τύχην εἶναι ἐκλεκτὸν καὶ ἀγαπητὸν τέκνον τῆς πόλεως μας, ὅπως τὸ δεύτερον Διεθνὲς Κρητολογικὸν Συνέδριον, συνέλθη μετὰ πενταετίαν εἰς τὴν πόλιν μας, αἱ ἐπιδοκμασίαι αὗται μᾶς πείθουν ὅτι ἡ πρότασις τῶν ἔγινεν ἤδη ἀποδεκτὴ.

Ὡς πρόεδρος τοῦ «Χρυσοστόμου», ὁ ὁποῖος εἶχε τὴν πρωτοβουλίαν καὶ τὴν εὐθύνην τῆς ὀργανώσεως τῶν περιορισμένων ἐκδηλώσεων τοῦ ἐφετεινοῦ Συνεδρίου εἰς τὴν πόλιν μας, καὶ ὡς ἐκπρόσωπος τῶν ἄλλων ἐπιστημονικῶν Συλλόγων τοῦ Νομοῦ, σᾶς εὐχαριστῶ θερμῶς διότι εἶχατε τὴν εὐγενῆ καλωσύνην νὰ ἀποδεχθῆτε τὴν παράκλησίν μας. Σᾶς διαβεβαίωμεν δὲ ὅτι θὰ καταβάλωμεν κάθε προσπάθειαν, ὥστε συνεργαζόμενοι μὲ τοὺς ἀγαπητοὺς φίλους τῆς Ἐταιρίας Κρητικῶν Ἱστορικῶν Μελετῶν τοῦ Ἡρακλείου καὶ τοὺς ἐκπροσώπους τῶν πνευματι-

κῶν Συλλόγων τῶν ἄλλων Νομῶν τῆς Νήσου, νὰ προετοιμάσωμεν τὴν ἀριάν ὀργάνωσιν τοῦ Β' Διεθνoῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου.

Ἡ περιλάμπρος νίκη τοῦ μεγαλωνύμου Μαγίστρου καὶ περιδόξου Αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου Νικηφόρου Φωκά, ἡ ὁποία ἔφερε τὴν ἐλευθερίαν τῆς μαρτυρικῆς Νήσου μας ἀπὸ τοὺς Ἄραβας, ἔδωσε τὴν ἀφορμὴν τοῦ Α' Συνεδρίου. Ἡ μεγαλειώδης ἐπανάστασις τοῦ 1866, ἡ ὁποία μὲ τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν ὀρμὴν της ἔφερε τόσα σοβαρὰ ρήγματα εἰς τὰ κάστρα ποῦ ὕψωνε ἡ Τουρκικὴ τυραννία ἐπάνω εἰς τὴν Νῆσον καὶ μὲ τὴν τρομακτικὴν ἔκρηξιν καὶ τὰς οὐρανομήεις φλόγας τοῦ Ἄρκαδίου συνεκίνησε βαθύτατα τὴν παγκόσμιον κοινήν γνώμην, ἀφύπνισε τὰς συνειδήσεις τῶν τότε ἰσχυρῶν τῆς γῆς καὶ ἔτσι ἔφερε τὴν αὐγὴν τῆς ἀνατολῆς τῆς Ἐλευθερίας τῆς Κρήτης ἀπὸ τὸν Τουρκικὸν ζυγόν, θὰ γίνῃ ἡ ἀφορμὴ τῆς Β' συνόδου σας, ἐδῶ εἰς τὴν ἱστορικὴν πρωτεύουσάν τῆς Κρήτης, εὐγενέστατοι κ. Σύεδροι.

Σὰς προσκαλοῦμεν λοιπὸν ἐπισήμως ἀπὸ σήμερον καὶ σὰς παρακαλοῦμεν νὰ εἰσθε βέβαιοι ὅτι ὁ λαὸς τοῦ Νομοῦ Χανίων σὰς ἀναμένει καὶ θὰ σὰς ὑποδεχθῆ μὲ αἰσθήματα πραγματικῆς φιλίας καὶ ἀγάπης.

Ὁ περιορισμένος χρόνος τῆς τωρινῆς ἐπισκέψεώς σας ἐδῶ δὲν μᾶς ἐπέτρεψε νὰ σὰς ἀποδείξωμεν πῶς ξέρει νὰ τιμᾷ τοὺς ξένους καὶ τοὺς φίλους του ὁ λαὸς μας. Σὰς ὑποσχόμεθα ὁμως ὅτι τοῦτο θὰ τὸ πράξωμεν, ὅταν πάλιν μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ θὰ ξανασυναντηθῶμεν ὑπὸ καλύτερας συνθήκας τὸ 1966.

Μὲ τὰς προϋποθέσεις αὐτὰς χαιρετίζω τὴν καταληκτικῆριον αὐτὴν Συνεδρίαν τοῦ Α' Διεθνoῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου ὡς σταθμὸν ἀλλὰ καὶ ὡς ἀφετηρίαν τοῦ Β' τοιοῦτου καὶ εὐχομαι, ὅπως ὁ Θεὸς δίδη εἰς ὄλους ὑμᾶς ὑγείαν καὶ δύναμιν, διὰ νὰ συνεχίζητε τὸ ὑψηλὸν καὶ ὠραῖον ἔργον σας, τὸ ὁποῖον εἰς τοὺς σημερινοὺς σκοτεινοὺς καὶ ἀγχώδεις διὰ τὴν ἀνθρωπότητα καιροὺς ἀποτελεῖ τὴν μόνην παρήγορον ἐκδήλωσιν καὶ τὴν μόνην φωτεινὴν ἐλπίδα.

Π Ρ Ο Σ Φ Ω Ν Η Σ Ι Σ

ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ κ. ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΜΑΡΙΝΑΤΟΥ
ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΥ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Ὁ χαιρετισμὸς καὶ ὁ ἀποχαιρετισμὸς, τὸν ὁποῖον πρόκειται νὰ φέρω ἐδῶ, ἀνήκει εἰς ἕνα ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος κατὰ τὸ ἥμισυ ἂν μὴ καὶ περισσύτερον εἶναι Κρής.

Δὲν χρειάζεται πολὺς λόγος, διὰ νὰ παραστήσῃ κανεὶς ὁποῖαν θέσιν ἡ νῆσος ἔχει καὶ εἰς τὴν παγκόσμιον ἐξέλιξιν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος εἰδικώτερον.

Ἐκ μέρους τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἐπιθυμῶ νὰ ἀπευθύνω τὰς θερμότητας εὐχαριστίας ἡμῶν πάντων διὰ τὴν ἀκραιφνή φιλοξενίαν, τῆς ὁποίας ἐτύχομεν, ὡς καὶ διὰ τὴν θαυμασίαν ὀργάνωσιν τοῦ Συνεδρίου. Νὰ εὐχαριστήσω πάντας τοὺς κ. Συνέδρους, οἱ ὅποιοι ἔκαμαν ἀνακοινώσεις μεγάλης σημασίας καὶ προήγαγον πράγματι τὴν Κρητολογικὴν ἔρευναν, καὶ νὰ εὐχηθῶ, ὅπως ταχῶς συναντηθῶμεν καὶ πάλιν ἐπὶ τῷ αὐτῷ.

Π Ρ Ο Σ Φ Ω Ν Η Σ Ι Σ

ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΑΚΡΙΑΔΗ
ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Κύριε Πρόεδρε, Κύριοι Σύεδροι, Κυρίαὶ καὶ Κύριοι,

Ἐκπροσωπώντας τὸ Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης θὰ ἤθελα καὶ ἐγὼ νὰ ἐκφράσω τὴ βαθεῖά μας εὐγνωμοσύνη στὴν Ὀργανωτικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Συνεδρίου, στὴν Ἐταιρίαν Κρητικῶν Ἱστορικῶν Μελετῶν καὶ σ' ὄλους ὅσοι μᾶς βοήθησαν νὰ ζήσουμε μιὰ βδομάδα τώρα γεμάτη Ἑλλάδα. Γυρίσαμε ἓνα μεγάλο μέρος τῆς Κρήτης. Εἶδαμε βουνά, εἶδαμε θάλασσες, εἶδαμε ἀρχαιότητες, εἶδαμε ἀνθρώπους, εἶδαμε τὸν οὐρανό, καὶ ὅλα αὐτὰ δένονται καὶ γιὰ μᾶς καὶ γιὰ τοὺς φίλους μας τοὺς ξένους σ' ἓνα ὄνομα: Ἑλλάδα! Καὶ ὡς ἄτομο εὐχαριστῶ θερμότητα ὄλους ὅσους μᾶς βοήθησαν νὰ ζήσουμε τὸ θαῦμα αὐτό. Εὐχαριστῶ.

Π Ρ Ο Σ Φ Ω Ν Η Σ Ι Σ

ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ κ. ROLAND HAMPE
ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΥ ΤΩΝ ΓΕΡΜΑΝΩΝ ΣΥΝΕΔΡΩΝ

Πρῶτα πρῶτα ἔρχομαι νὰ εὐχαριστήσω ὄλους σας, Ἀρχάς, Ὀργανωτικὴν Ἐπιτροπὴν καὶ ὄλους γενικά, γιὰ τὶς ὁμορφες πραγματικὰ μέρες ποὺ μᾶς χάρισατε στὴν Κρήτη. Τὸ Ἀ' Διεθνὲς Κρητολογικὸ Συνέδριο τελειώνει σήμερα. Τὸ ὅτι τὸ Συνέδριο αὐτὸ συνδέθηκε μὲ τὴν πανηγυρικὴ τελετὴ γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς Κρήτης ἀπὸ τὸν Νικηφόρο Φωκᾶ ἦτανε μιὰ περίφημη ἰδέα, ὅπως μᾶς εἶπε ἓνας συνάδελφός μας σὲ προηγούμενη ἀνακοίνωσή του. Μὰ ἀπὸ τὴν ἰδέα ὡς τὴν πραγμάτωσή της εἶναι μακρὺς ὁ δρόμος. Χρειαζέται μελέτη, ἀφοσίωση σὶς σκοπὸ καὶ πρὸ παντὸς πολλὴ ἐργασία;

Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ὀργανώσεως τοῦ Συνεδρίου δὲν θὰ μπορούσε νὰ εἶναι καλύτερο. Τέλεια ἦτο ἡ ἐπιτυχία του. Αὐτὸ μᾶς γέμισε ὄλους ποὺ τὸ παρακολούθησαμε μὲ θαυμασμό καὶ μὲ χαρὰ. Γι' αὐτὸ ἤθελα

νά πῶ σέ ὄλους πού βοήθησαν εἰς τήν ὀργάνωση καί τήν ἐκτέλεση τοῦ Συνεδρίου αὐτοῦ ἕνα μεγάλο εὐχαριστῶ ἐκ μέρους ὄλων μας. Πάντως μοῦ μένει ἕνα παράπονο, ὅτι δέν ἤμουνα τρισυπόστατος σάν τοὺς ἀρχαίους δαίμονες, γιά νά παρακολουθήσω συνάμα καί τὰ τρία μέρηματα τοῦ Συνεδρίου. Φαντάζομαι ὅτι ὄλοι σας θά ἔχετε καί θά συμμερίζεσθε αὐτὴ τὴ λύπη μου. Χαιρόμεθα ὅμως πού θά μπορέσουμε νά τὰ διαβάσουμε σέ λίγο σ' ἕναν τόμο, πού ἐτοιμάζεται ἀπὸ τὴν Ἑταιρεία Κρητικῶν Ἱστορικῶν Μελετῶν

Στὸ Συνέδριο αὐτὸ παρακολουθήσαμε τὴν ἱστορία τῆς Κρήτης ἀπὸ τὴν παλαιότατη γεωλογικὴ ἐποχὴ ὅταν ἄκουσα ὅμως τὴν ἀνακοίνωση τοῦ κ. Creutzburg, μοῦ πέρασε ἀπὸ τὸ μυαλό: τί καλὰ πού τὸ Συνέδριο δέν συνῆλθε πρὶν ἀπὸ 30 χιλιάδες χρόνια, γιὰ τὴν Κρήτη βρισκόταν κάτω ἀπὸ τὴν θάλασσα. Καλύτερα πού ἐγινε τώρα καί ἔτσι μποροῦμε νά χαιρόμαστε τὸν ἥλιο, τὸν ἄερα, τὸν καταγάλανο οὐρανὸ καί ὄλη τὴν ὁμορφιὰ αὐτοῦ τοῦ νησιοῦ, πού λάμπει σὰ διαμάντι στὴ Μεσόγειο. Καί τί καλὰ πού δέν ζοῦμε στὴν πανάρχαια ἐποχὴ, πού μᾶς ἐξήγησε τόσο ζωηρὰ ὁ κ. Kerényi, τὴν ἐποχὴ πού οἱ θεοὶ καί οἱ ἄνθρωποι δέν ἤξεραν ἀκόμη τὸ κρασί καί ἔπιναν ἕνα μίγμα ἀπὸ νερὸ καί μέλι, καί ἔτσι ζώντας σήμερα μπορέσαμε ν' ἀπολαύσουμε τὸ περιφημο κρητικὸ κρασί. Καί σάν ἄκουσα τὴν ἀνακοίνωση τοῦ κ. Κακριδῆ, πού ἀνάφερε τὴν παράδοση γιά τὴν καταγωγή τῶν γυναικῶν, ὅτι προέρχονται ἀπὸ ὄλο τὸ ζωϊκὸ βασίλειο καί ὅτι μόνο μία, ἡ καλή, κσ-τάγεται ἀπὸ τὴ Μέλισσα, συλλογίστηκα ὅτι αὐτὸς ὁ παλιὸς μῦθος δέν ἀνταποκρίνεται στὴν πραγματικότητα, ἐκτὸς μόνον ἕαν ὄλες οἱ κυρίες καί δεσποινίδες, πού παρακολούθησαν τὸ Συνέδριο αὐτὸ μὲ τόση χάρη καί μὲ τόσο ἐνδιαφέρον, κατάγονται ἀπὸ τὴν καλὴ ρίζα τῆς μέλισσας.

Ἄλλὰ ἄς ἀφήσουμε τὰ ἀστεῖα. Εἶναι εὐτύχημα κατὰ τὴ γνώμη μου ὅτι ζοῦμε τώρα, ἔστω καί στὴν κρίσιμη αὐτὴν ἐποχὴ, γιὰ τὴν ἀναπολοῦμε τὸ μεγαλεῖο τοῦ νησιοῦ μὲ τὴν ἀναδρομὴ σὲ ὄλες τὶς περασμένες ἐποχές, εὐτυχισμένες καί δυστυχισμένες, μὲ τὰ πλούτη των καί τὶς καταστροφές των καί μὲ ὄλες γενικὰ τὶς διακυμάνσεις καί τὶς ἐναλλαγές. Ὅποιοι γνώρισε, μελέτησε, ἔζησε καί ζῆ τὴν ἱστορία αὐτῆς τῆς χώρας, τῆς Ἑλλάδας, πού ἔδωσε τὸ φῶς εἰς τοὺς ἀνθρώπους καί εἶχε τόσες ἐναλλαγές χαρᾶς καί λύπης, ζωῆς καί θανάτου, καί μ' ὄλα αὐτὰ δέν ἔχασε τὸ πνεῦμα της, καταλαβαίνει καλύτερα καί βαθύτερα τὴν ἔννοια τοῦ στίχου πού διάσωσε ὁ μέγας Ἕλληνας ποιητής, πού κατόρθωσε μὲ τρεῖς ἀπλές μόνο λέξεις νά τὸ ἐκφράσει, μὲ τὸ

«Χαίρε, ὦ χαίρε, Ἑλευθεριά»

Γι' αὐτὸ ἕνα αἶσθημα μᾶς ἐνώνει, μᾶς κυριαρχεῖ καί μᾶς συνδέει ὄλους μας αὐτὴ τὴ στιγμή: ἡ βαθειὰ μας ἀγάπη γιά τὴν Ἑλλάδα. Τὸ

Συνέδριο αὐτὸ μᾶς ἔφερε ἀπὸ τὴν μιὰ πλευρὰ τῆς Κρήτης στὴν ἄλλη, ἀπὸ τὴν ἀνατολὴ στὴν δύση. Αὐτὸ ἦτο ἀκόμη μία ἐπιτυχία, γιατί ἐδῶ κοντὰ στὰ Χανιά βρῖσκεται τὸ Ἀκρωτήρι, ποὺ εἶναι ὁ τάφος ἑνὸς μεγάλου πολιτικοῦ ἀνδρός, καὶ δίπλα του τὸ ἄγαλμα τῆς Ἐλευθερίας.

Εὐχαριστώντας καὶ πάλιν ὄλους σας, τελειώνω μὲ τὸν συμβολισμό ποὺ μᾶς δίνει αὐτὴ ἡ γωνιά τῆς Κρήτης

Περίφημο Ἀκρωτήρι μου
ἡ δόξα σου εἶναι τόση,
ποὺ εἶναι γραμμένη ἐκεῖ ψηλά,
ποτέ της δὲ θὰ λιώσει.

Π Ρ Ο Σ Φ Ω Ν Η Σ Ι Σ

ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ κ. GEORGE THOMSON
ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΥ ΤΩΝ ΑΓΓΛΩΝ ΣΥΝΕΔΡΩΝ

Κύριε Πρόεδρε, κύριοι συνάδελφοι καὶ ἀγαπημένοι Ἕλληνες,

Δὲν μπορῶ νὰ σᾶς ἐκφράσω τὴν χαρὰ καὶ τὴν εὐχαρίστηση ποὺ ἔχω μέσα στὴν καρδιά μου γιὰ ὅλες τὶς ἐμπειρίες ποὺ περάσαμε τὶς τελευταῖες αὐτὲς ἡμέρες στὴν Κρήτη. Θὰ θυμῶμαι πάντα τὶς ἡμέρες αὐτὲς καὶ ἡ καρδιά μου θὰ εἶναι πάντα γεμάτη ἀπὸ τὴν ἀγάπη ποὺ αἰσθάνομαι γιὰ τὸν Ἑλληνικὸ Λαό.

Π Ρ Ο Σ Φ Ω Ν Η Σ Ι Σ

ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ κ. BRUNO LAVAGNINI
ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΥ ΤΩΝ ΙΤΑΛΩΝ ΣΥΝΕΔΡΩΝ

Κύριε Πρόεδρε, Σεβασμιώτατοι, ἀγαπητοὶ συνάδελφοι,

Ἡ μεγάλη ἐπιτυχία τοῦ Α' Διεθνoῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου θὰ φανῆ πλήρως ἀπὸ τὰ Πρακτικά. Δὲν πρόκειται, λοιπόν, ἐγὼ νὰ ἐπαναλάβω αὐτὴ τὴ στιγμή τὸ ἐγκώμιο ποὺ ταιριάζει στοὺς ὀργανωτές, σ' αὐτοὺς τοὺς ἐπιστήμονες καὶ συναδέλφους, οἱ ὁποῖοι πρῶτοι εἶχαν τὴν λαμπρὴ ἰδέα νὰ μᾶς συγκεντρώσουν ἐφέτος στὴν ἐορταστικὴ ἐκδήλωση γιὰ τὰ χίλια χρόνια ἀπὸ τὴ λαμπρὴ νίκη τοῦ Νικηφόρου Φωκά, ὁ ὁποῖος ἔσωσε τὴ χριστιανικὴ ἑλληνικὴ Κρήτη, καὶ σ' ἐκείνους ποὺ τοὺς βοήθησαν, ὥστε ἡ λαμπρὴ ἰδέα νὰ πραγματοποιηθῇ. Ἡ ἐπιτυχία αὐτὴ θὰ φανῆ πλήρως ἀπὸ τὰ Πρακτικά, ποὺ θὰ δημοσιευθοῦν ὅπως περιμένομε καὶ μάλιστα πολὺ σύντομα.

Ἡ Κρήτη ἦταν ἡ κατάλληλη ἀλλὰ καὶ ἡ ἀσύγκριτη ἔδρα τοῦ Συν-

εδρίου. Ἡ μεγαλόνησος μᾶς πρόσφερε τὸ κατάλληλο πλαίσιο γιὰ τίς ἐργασίες μας. Αὐτὴ ταυτόχρονα μᾶς ἔφερε πὺδ κοντὰ εἰς τὸ πνεῦμα της. Ἀπὸ τὴν ἀνατολὴ ἕως τὴ δύση τὴν διασχίσαμε, ἐπισκεφθῆκαμε κέντρα θρησκευτικῆς καὶ πνευματικῆς ζωῆς, εἶδαμε πεδία ἀνασκαφῶν, ἀλλὰ ἦταν τὸ κατερειπωμένο μοναστήρι, τὸ Ἀρκάδι, ποῦ μᾶς ἔδωσε τὸ μεγαλύτερο μάθημα : «Ἐλευθεριὰ ἢ θάνατος».

Παντοῦ μᾶς περίμενε σχεδὸν μὲ ἀγωνία ἢ φιλοξενία τοῦ Κρητικοῦ Λαοῦ ποῦ παντοῦ ἐκδηλώθηκε. Νομίζω πὺς μετὰ ἀπὸ τίς λαμπρὲς αὐτὲς μέρες ἢ ἀνάμνηση τοῦ τόσο φιλόξενου λαοῦ τῆς Κρήτης θὰ μᾶς παρακολουθήσῃ γιὰ κάμποσο καιρὸ. Ἡ φιλοξενία αὐτὴ ἦταν συγκινητικὴ παντοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀξέχαστη. Πρέπει ὅμως νὰ ὁμολογήσω πὺς ἡ φιλοξενία αὐτὴ καὶ οἱ ἐκδηλώσεις της ἔχουν κάπως κορυφωθῆ εἰς τὴν ὥραία αὐτὴ πόλι τῶν Χανιῶν. Γι' αὐτὸ θέλω νὰ προσθέσω ἕνα δικό μου ἐγκώμιο γιὰ τὴν ὥραία αὐτὴ πόλι. Θὰ τὸ πῶ στὰ λατινικά.

«*Preco ut nobilissima Cydonia post belli excidium et de ruinis ad pristinum statum restituta semper floreat, splendeat et valeat.*».

Π Ρ Ο Σ Φ Ω Ν Η Σ Ι Σ
ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ κ. ANDRÉ MIRAMBEL
ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΥ ΤΩΝ ΓΑΛΛΩΝ ΣΥΝΕΔΡΩΝ

Κύριε Πρόεδρε, Κυρίες καὶ Κύριοι,

Τὸ Συνέδριο, τοῦ ὁποῦ προέπει νὰ εὐχαριστήσω θερμῶς τοὺς ὀργανωτὲς, θὰ ἀφήσῃ στὴν μνήμη μας τὴν ἀνάμνηση ἑνὸς συνεδρίου ποῦ ἀξίζει γιὰ τὴν ἐπιστήμη καὶ γιὰ τὴν φιλία ποῦ μᾶς συγκίνησε. Ἡ Κρήτη εἶναι τὸ σύμβολο τῆς τριλογίας τῶν μεγάλων ἐπιπέδων τῆς ἐπιστήμης τῆς ἀρχαιότητος, τοῦ μεσαίωνα καὶ τῆς σημερινῆς ἐποχῆς. Μπορῶ νὰ πῶ, ὅτι σὲ κάθε ἐποχῇ τῆς μεγάλης της ἱστορίας ἡ Κρήτη πάντα μᾶς φαίνεται σὰν τὸ σύμβολο καὶ σὰν ἡ πραγματικότητα τοῦ μεγάλου, τοῦ ὥραίου καὶ τοῦ καλοῦ. Ἡ Κρήτη συμβολίζει γιὰ μᾶς τὴν ἔνωση, καὶ ἡ ἔνωση γιὰ τὴν Κρήτη θὰ πῆ ἔλευθεριὰ καὶ ἀπελευθέρωση. Λοιπὸν μὲ συγκίνηση πρέπει νὰ ἀφίσομε τὸ ὥραιο αὐτὸ νησί ποῦ μᾶς δέχτηκε μὲ τόση φιλία, μὲ τόση φιλοξενία, τὴν πατροπαράδοτη φιλοξενία τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Κρητῶν. Λοιπὸν ἀφοῦ πρέπει νὰ σᾶς ἀποχαιρετήσω, τὸ κάνω μὲ θλίψη μὰ καὶ μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ ἰδωθοῦμε ἄλλη φορὰ στὴν Ἑλλάδα καὶ ἐδῶ στὴν Κρήτη, ἀφοῦ ἡ πρόταση ἔγινε, καὶ θὰ εἶναι μιὰ εὐκαιρία ἀκόμη νὰ δοῦμε ξανὰ τοὺς φίλους μας καὶ νὰ ἔχουμε ἔτσι πάντα τοὺς δεσμοὺς φιλίας μὲ τὴν Κρήτη, τὴ μεγάλη Κρήτη.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ

ΤΟΥ κ. Κ. ΣΠΥΡΙΔΑΚΗ, ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤ. ΒΟΥΛΗΣ
ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΥ ΤΩΝ ΚΥΠΡΙΩΝ ΣΥΝΕΔΡΩΝ

Θὰ ἤθελα καὶ ἐγὼ μὲ τὴν σειρὰν μου νὰ ἐκφράσω τὰς θερμοτάτας εὐχαριστίας μου διὰ τὴν τόσον ἀρτίαν ὀργάνωσιν τοῦ Α΄ Διεθνοῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου, τὸ ὁποῖον μᾶς ἐχάρισε στιγμὰς ἀλησμόνητους ὄχι μόνον ἀπὸ ἀπόψεως ἐπιστημονικῶν ἐργασιῶν, αἱ ὁποῖαι εἶναι συνήθεις καὶ εἰς ἀνάλογα συνέδρια ἐπιστημονικά, ἀλλὰ πρὸ παντὸς διότι μᾶς ἐχάρισε τόσον πολλὴν συγκίνησιν μὲ τὴν γνωριμίαν ποὺ εἴχαμε μὲ τὸν Κρητικὸν λαόν, μὲ ὄλες τὶς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς του, μὲ τὴν ἀναπόλησιν τῆς ἱστορίας του καὶ μὲ τὴν ἐντρύφησιν μέσα εἰς τὸ παρόν του. Ἰδιαιτέρως θὰ ἤθελα καὶ πάλιν νὰ μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ τονίσω πόσον ἡμεῖς οἱ Κύπριοι συγκινούμεθα ἀπὸ ὅ,τι τὸ Κρητικὸν καὶ τὸ Ἑλληνικόν, διότι εἴμεθα ἀδελφοὶ καὶ ἀνήκομεν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος, μὲ τὸ ὁποῖον αἰσθανόμεθα πάντοτε συνδεδεμένοι καὶ πρὸς τὸ ὁποῖον πάντοτε ἀποβλέπομεν.

Δὲν νομίζω πὼς πρέπει νὰ εἶπω περισσότερα, διὰ νὰ ἐκφράσω τὰ αἰσθήματα εὐγνωμοσύνης ὅπως καὶ τὴν μεγάλην συγκίνησιν ποὺ μᾶς κατέχει. Ἡ Κρήτη δὲν ἀποτελεῖ δι' ἡμᾶς ἀπλῶς τὸν τόπον τῆς ἱστορίας, τὸν τόπον τῶν ἀγώνων, τὸν τόπον τοῦ ἥρωισμοῦ, τῆς λεβεντιάς, τῆς ἀνδρειωσύνης. Ἀποτελεῖ δι' ἡμᾶς ἓνα πραγματικὸν σύμβολον. Εἴμεθα μαζί της συνδεδεμένοι μὲ κοινὰς τύχας εἰς τὸ παρελθόν. Εὐχόμεθα κοινὴ νὰ εἶναι ἡ τύχη καὶ εἰς τὸ μέλλον. Εὐχόμεθα, ὅπως εἶχεν ἀναφέρει καὶ ὁ κ. Πρόεδρος κατὰ τὴν ἐναρκτήριον συνεδρίαν, τὸ ἐπόμενον Β΄ Κρητολογικὸν Συνέδριον νὰ εὔρη τὴν Κύπρον ἐνσωματωμένην εἰς τὴν Μητέρα Ἑλλάδα. Ἐλπίζομεν ὁμως παραλλήλως ὅτι εἰς τὸ προσεχὲς μέλλον θὰ ἠμπορέσωμεν καὶ ἡμεῖς κάτι νὰ ἀνταποδώσωμεν ὀργανώνοντες ἀνάλογον συνέδριον Κυπριακῶν Σπουδῶν εἰς τὴν Κύπρον, τὴν Κύπρον τὴν Ἑλληνικὴν, ἡ ὁποία ἀποχαιρετᾷ τὸ Συνέδριον καὶ μὲ τὸ Συνέδριον τὸν Κρητικὸν λαόν.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ

ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ κ. F. J. DE WAELE
ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΥ ΤΩΝ ΛΟΙΠΩΝ ΞΕΝΩΝ ΣΥΝΕΔΡΩΝ

Ἐὰν προθύμως ἀκολουθῶ τὴν πρόσκλησιν τοῦ ἀξιοτίμου Προέδρου νὰ ἐκφράσω ἓνα ἀποχαιρετισμὸν εἰς τὸ συνέδριον ἐκ μέρους διαφόρων ἔθνων, διερωτῶμαι ἐὰν πρέπει νὰ ἐπαναλάβω πάλιν τὰς δύο βασικὰς λέξεις, μὲ τὰς ὁποίας χαρακτηρίζομεν τὰς σχέσεις μεταξὺ τοῦ φιλοξε-

νοῦντος καὶ τοῦ φιλοξενουμένου : φιλοξενία καὶ εὐγνωμοσύνη. Naί, ἀγαπητοί μου φίλοι, ἀλλὰ πρέπει ἰδίως νὰ ἴδωμεν καὶ τὰ ἐλατήρια τῆς δικαίως ἐπαινουμένης Ἑλληνικῆς, ἰδίως ἐδῶ Κρητικῆς φιλοξενίας. Ἐὰν τὴν παραβάλλωμεν μὲ κάτι ποῦ μᾶς συγκινεῖ πάντοτε, μοῦ φαίνεται ὅτι ἡ φιλοξενία εἶναι ἡ ἀδιάκοπος φροντίς μιᾶς στοργικῆς μητρὸς νὰ προσκαλέσῃ τὰ παιδιὰ της στὸ πατρικὸ σπίτι, νὰ τὰ περιποιητῆται, νὰ τοὺς δώσῃ τροφήν καὶ ἀγάπην, νὰ τοὺς δεῖξῃ ὅτι μία μήτηρ ποτὲ δὲν λησμονεῖ τὰ παιδιὰ. Δὲν ὁμολογοῦμεν ὅλοι ἡμεῖς οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν πεπολιτισμένων κρατῶν ὅτι ἡ Ἑλλὰς εἶναι καὶ μένει πάντοτε ἡ πνευματικὴ μήτηρ τοῦ πολιτισμοῦ μας ;

Ἄλλ' ἀπὸ ποῦ προέρχεται ἡ φιλοξενία ; Εἶναι μία φυσικὴ καλωσύνη, ποῦ εὐρίσκεται ὄχι ὀλιγώτερον στοὺς πτωχοὺς, οἱ ὁποῖοι πάντοτε θεωροῦν ὡς καθήκον νὰ μεταδώσουν ἀπὸ τὸ ὀλίγον ποῦ ἔχουν ἓν μέρος εἰς τὸν ἐπισκέπτην, ἰδιαιτέρως ὅταν εἶναι ξένος καὶ ἔρχεται ἀπὸ μακριὰ. Μακριὰ εἶναι πᾶσα ἰδέα ὕλικου κέρδους, καὶ μόνον ἡ σκέψις πνευματικοῦ κέρδους δύναται νὰ ὠθήσῃ τὸν φιλοξενοῦντα στὴν στοργικὴν καὶ πολυάσχολον περιποίησιν : ἡ συνείδησις ὅτι ἔκανε φιλόανθρωπον πράξιν, ὅτι ἠῤῥησε τὴν εὐτυχίαν τοῦ ἀποροῦντος φιλοξενουμένου.

Πολλάκις μνημονεύουν τὸν Δία τὸν Ξένιον. Πιστεύω ὅμως ὅτι ἐκτὸς ἀπὸ τὰ βαθέα αἰσθήματα τοῦ ἀσκοῦντος τὴν φιλοξενίαν, εἶναι καὶ κάτι ἀνώτερον, μία συγκινητικὴ διαταγή, τὴν ὁποῖαν εὗρηκα γεγραμμένην ὑπὲρ τὴν εἴσοδον τῆς περιφήμου μονῆς τῆς Πάτιμου, λόγια δηλαδὴ τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου : Ξένους ξένιζε, ὅπως μὴ Θεοῦ ξένος γένη. Οὕτως τὰ γενναῖα, φυσικὰ αἰσθήματα τῶν ἀνθρώπων ἐγένοντο, οὕτως εἰπεῖν, ἁγιασμένα ἀπὸ τὴν ἰδέαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὰς ἐντολάς Του, καὶ δὲν εἶναι περίεργον ὅτι ἡ παράστασις τοῦ Ἀβραάμ μετὰ τῶν τριῶν φιλοξενουμένων ἀγγέλων εἶναι προσφιλεστάτη στὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν.

Καὶ διὰ τοῦτο, ἀγαπητοὶ φιλοξενοῦντες Ἕλληνες, πρέπει νὰ Σᾶς ἐκφράσωμεν πάλιν τὴν βαθυτάτην μας εὐγνωμοσύνην οὐχὶ μόνον μὲ λέξεις, ἀλλὰ μὲ τὴν ὑπόσχεσιν ὅτι ἡμεῖς θὰ εἴμεθα πάντοτε ὡσὰν οἱ ἱεραπόστολοι τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τὸν ὁποῖον πάλιν ἐγνωρίσαμεν εἰς τὴν πολλαπλασίαν γενναίαν μορφήν ἐν τούτῳ τῷ Συνεδρίῳ.

Εἶδομεν πάλιν τὴν Κρήτην καὶ παρήλασαν οἱ αἰῶνες, αἱ χιλιετηρίδες τῆς ἐνδοξοτάτης της ἱστορίας, τῶν δοξῶν, τοῦ πολιτισμοῦ, τῶν πόνων, τῆς σκλαβιάς, τοῦ ἠρωϊσμοῦ. Ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ χαιρετίσω τὴν ἔνδοξον μεγαλόνησον, ὅπως τὴν ἔχαιρέτησεν ὁ μέγας ποιητὴς Παλαμᾶς :

Τῆς ἀστραπῆς καὶ τῆς βροντῆς ἡ Κρήτη
καὶ τῶν κελαϊδισμῶν καὶ τῶν ἀγώνων,
τῶν αἱμάτων καὶ τῶν τροπαίων ἡ Κρήτη
τῶν τυράννων ἀκοίμητη φοβέρα
ἡ Κρήτη, ἡ Κρήτη....

Καὶ μὲ τὸν λαμπρὸν στίχον ποῦ ἔγραψε ὁ ἴδιος διὰ νὰ δοξάσῃ τὴν ἠρωϊκὴν Κῦπρον, δυνάμεθα νὰ χαρακτηρίσωμεν καὶ τὴν Κρητικὴν ψυχὴν :

Στὸ πολύπαθο κορμὶ ἡ ἀγνὴ ψυχὴ δὲν ἔσβησε...

Π Ρ Ο Σ Φ Ω Ν Η Σ Ι Σ

ΤΟΥ κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΒΕΛΤΣΟΥ, ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Σεβασμιώτατοι, Θεοφιλέστατοι,
Κύριε Νομάρχα, Κύριε Δήμαρχε, Κυρίαὶ καὶ Κύριοι,

Μετὰ τοὺς ἐνθουσιώδεις λόγους τοὺς ὁποίους ἐξεφώνησαν μέλη τοῦ Συνεδρίου, διὰ νὰ ἐκφράσουν εὐχαριστίας καὶ συγχαρητήρια, παρέρχομαι ἐπὶ τὸ βῆμα ὡς Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, διὰ νὰ προσθέσω καὶ ἐγὼ θερμὰς εὐχαριστίας καὶ ἐγκάρδια συγχαρητήρια διὰ τὴν θαυμαστὴν τῷ ὄντι διεξαγωγὴν τοῦ Συνεδρίου καὶ τὰς ἐξαιρετοὺς περιποιήσεις, τῶν ὁποίων ἐτύχομεν ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Συνεδρίου.

Ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία, τὴν ὁποίαν ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἐκπροσωπῶ, ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς ἠρωϊκῆς Νήσου, ἐπέδειξε καὶ ἐπιδεικνύει πάντοτε ζωηρὸν καὶ ἀμέριστον ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τῶν μοναδικῶν ἀρχαιοτήτων τῆς Κρήτης, διὰ διακεκριμένων ἀρχαιολόγων καὶ ἰδίᾳ τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου κ. Σπυρ. Μαρινάτου.

Ταῦτα βεβαίως εἶναι γνωστά.

Τοῦτο ὅμως θέλω νὰ προσθέσω ἀτομικῶς δι' ἐμέ, διότι ἡ Ἑρμοῦπολις, πρωτεύουσα τῆς ἰδιαιτέρας μου πατρίδος Σύρου, ἦτο ἔδρα Ἐπιτροπῶν, κατὰ τὰ ἔτη 1866 καὶ 1897, τῶν Κρητικῶν Ἐπαναστάσεων, καὶ ἀπὸ τῶν παιδικῶν μου χρόνων ἤκουα τὰ κατορθώματα τῶν ἠρωϊκῶν τέκνων τῆς Κρήτης, τὰ ὁποῖα ἀπὸ τότε ἐνεφύσησαν εἰς τὴν παιδικὴν μου ψυχὴν αἰσθήματα θαυμασμοῦ καὶ ἀγάπης πρὸς τὴν Κρήτην, ἠτύχησα δὲ νὰ πραγματοποιήσω ἤδη τὸν πόθον μου ὅπως ἐπισκεφθῶ ὑφ' ὄλως ἐξαιρετικὰς συνθήκας αὐτήν.

Εἰς τὴν Ἑρμοῦπολιν ἐπὶ τῆς προσόψεως μεγάρου τῆς ὁδοῦ Ἀπόλλωνος εἶναι ἐντετειχισμένη πλάξ, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναγράφεται ὅτι ἐκεῖ

ἔζησε καὶ ἀπέθανε ὁ Χατζῆ Ἄνδρέας Κριαρᾶς, ὁ ἐκ Σφακίων Πρόεδρος τῆς Καγκελλαρίας, ἣτις ἐκήρυξε τὴν ἐπανάστασιν ἐν Κρήτῃ τὸ 1821, καὶ ὅτι ἐκεῖ ἐπίσης νήπιος προσέφυγε τὸ 1866 ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος, εἰς τὸ Γυμνάσιον τῆς ὁποίας, ὡς γνωστόν, ἐμαθήτευσεν ὡς ἔφηβος.

Ἡ ἀνάμνησις τοῦ δλοκαυτώματος τῆς Μονῆς τοῦ Ἄρκαδίου διετηρεῖτο ζωηροτάτῃ, καὶ ὅταν ηὐτύχησα νὰ πατήσω τὸν ἱερὸν χώρον αὐτῆς, πιστεύσατέ με, ὅτι ἠσθάνθην ρίγη συγκινήσεως καὶ ἱερὸν δέος.

Τί ἄλλο δύναμαι νὰ προσθέσω κατὰ τὴν στιγμὴν αὐτήν, πὺν ἡ ψυχὴ μου ὑπερεκχειλίξῃ ἀπὸ αἰσθήματα θαυμασμοῦ καὶ ἀγάπης, παρὰ νὰ ἐκφράσω προσωπικῶς ἐγὼ τὴν εὐγνωμοσύνην μου πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ Συνεδρίου, ἡ ὁποία εἶχε τὴν φιλόφρονα σκέψιν νὰ μὲ συγκαταλέξῃ μεταξὺ τῶν Συνέδρων καὶ ἰδίως πρὸς τὸν κ. Πρόεδρον καὶ τὸν κ. Γενικὸν Γραμματέα καὶ τὰ λοιπὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς, καίτοι γνωρίζω καλῶς ὅτι θὰ προσκρούσω εἰς τὴν ἐγνωσμένην μετριοφροσύνην αὐτῶν.

Π Ρ Ο Σ Φ Ω Ν Η Σ Ι Σ

ΤΟΥ κ. ΜΕΝΕΛΑΟΥ Γ. ΠΑΡΛΑΜΑ

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ ΚΡΗΤΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

Κύριοι Σύεδροι,

Ὅταν, πρὶν ἀπὸ δυὸ χρόνια, ἡ Ἐταιρία μας ἀνέλαβε τὴν εὐθύνη τῆς ὀργανώσεως τοῦ Ἀ' Διεθνoῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου, ἀναμετρώντας τις δυσκολίες πὺν εἶχε ν' ἀντιμετωπίσῃ καὶ ζώντας μέσα σὲ μιὰ ἐπαρχιακὴ ὀπωσδήποτε πόλῃ, δὲν ἐφανταζόταν ὅτι θὰ ἦταν δυνατό τὸ ἔργο τὸ πὺν ἐσχεδίασε καὶ πὺν τόσον λαμπρὰ ἐξετέλεσεν ἡ Ὄργανωτικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Συνεδρίου, νὰ ἔχη τόσον ἄψογη διεξαγωγὴ καὶ τόσο πανηγυρικὴ κατάληξι.

Ἐκ μέρους τῆς Ἐταιρίας δὲν ἔχω νὰ πῶ τίποτε ἄλλο παρὰ ἓνα εὐχαριστῶ πρὸς αὐτοὺς, πὺν τὴν ἐβοήθησαν καὶ ἐξετίμησαν τὴν προσπάθειά της, καὶ μιὰ ὑπόσχεσι πρὸς ὅλους.

Ἡ ὑπόσχεσι εἶναι τούτη: ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἔπαινοι, πὺν ἀκούστηκαν ἐδῶ πρὸ ὀλίγου, δὲν θὰ ἀποτελέσουν ἓνα σύνθημα κορεσμοῦ καὶ ἀναπαύσεως γιὰ τὴν Ἐταιρία' ἀπεναντίας, θ' ἀποτελέσουν ἓνα ἐλπιδοφόρο ξεκίνημα γιὰ νέους, τὸ ἴδιο εὐγενικούς, ἀγῶνες.